

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО МЕТОДИЕВ И ДРУГИ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 58088/08)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

15 юни 2017 г.

Това решение ще стане окончателно при условията на чл. 44 § 2 от Конвенцията. Може да бъде предмет на редакционни промени.

По делото Методиев и други срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ в състав:

Ангелика Нусбергер (Angelika Nußberger), *председател*,
Ерик Мьозе (Erik Møse),
Андре Потоцки (André Potocki),
Йонко Грозев (Yonko Grozev),
Шифра О'Лиъри (Síofra O'Leary),
Габриеле Куцко-Щадлмайер (Gabriele Kucsko-Stadlmayer),
Летиф Хюсеинов (Lətif Hüseynov), *съдии*,

и Милан Бласко, *заместник-секретар на отделение*,

След закрито заседание, проведено на 23 май 2017 г.,

Постанови следното решение, прието на същата дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (№ 58088/08) срещу Република България, подадена в Съда на 20 октомври 2008 г. на основание чл. 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от тридесет и един български граждани („жалбоподателите“).

2. Жалбоподателите се представляват от г-н И. Грюкин, адвокат от София. Българското правителство („Правителството“) се представлява от правителствените агенти г-жа Л. Гюрова и г-жа М. Коцева от Министерството на правосъдието.

Error! Bookmark not defined.. Жалбоподателите твърдят в частност, че отказът на националните съдилища да регистрират сдружение съгласно Закона за вероизповеданията представлява необосновано и дискриминационно ограничение на правото им на свобода на религията, гарантирано от чл. 9 от Конвенцията.

Error! Bookmark not defined.. На 16 октомври 2013 г. Правителството е уведомено за жалбата.

ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО**

Error! Bookmark not defined.. Жалбоподателите са с ахмадийско вероизповедание, религиозно движение, произлизащо от сунитския ислям, основано в Пенджаб към края на 19-ти век от Мирза Гулам

Ахмад. Имената и датите на раждане на жалбоподателите са посочени в приложение.

Error! Bookmark not defined.. На общо събрание, проведено на 11 февруари 2007 г. десет лица, девет от които жалбоподатели (фигурират в приложения списък под номера 1, 2, 7, 12, 13, 15, 20, 25 и 29), решават да създадат ново религиозно сдружение, наречено „Мюсюлманска общност „Ахмадия“, чието седалище да е в гр. Сандански. Приет е устав на сдружението и за неин председател е избран г-н Румен Методиев („първият жалбоподател“). Останалите двадесет и двама членове твърдят, че са станали членове на сдружението впоследствие, на дати, които не са уточнили.

Error! Bookmark not defined.. На 26 февруари 2007 г. първият жалбоподател депозира молба до Софийски градски съд за регистриране на ново религиозно сдружение на основание Закона за вероизповеданията. Към молбата си прилага устава на сдружението, където, в частта му, отнасяща се до неговите цели и вявания, се излага следното:

Цели

Член 4

„Основните задачи на сдружението са (...) да разпространява догмата на исляма на мюсюлманската общност „Ахмадия“, както е разтълкувана от Мирза Гулам Ахмад от Кадиян и да насърчава сравнителното изучаване на религията, като ръководи членовете ѝ в тяхното религиозно, морално, интелектуално, социално и физическо развитие (...)“

Определение на верските убеждения и богослужебната практика на вероизповеданието

Член 6

«Вероизповеданието [ахмадия] е ислямско религиозно движение, което присъства в целия свят и действа под мотото „Любов за всеки, омраза никому“ с вярата и убеждението, че :

- съществува един единствен Бог и че Сиедна Хазрат Мухаммад, Избраникът, е негов пратеник на земята;
 - учението на Мухаммад, свети пророк на исляма, проповядва и разпространява мира и благословията над всеки човек;
 - ангелите, възкресението, страшният съд, раят и адът са реални;
 - ние трябва винаги да се осланяме на Бог, нашия създател, да носим винаги паметта за него в сърцата си и да зачитаме неговите създания с любов, съзидателност, хармония и толерантност;
 - всеки истински мюсюлманин, запознат с основните положения на религията си, остава искрен и подчинен на управлението, при което живее мирно;
- [и има за задача:]
- да разпространява основните принципи на мира и състраданието за доброто на човечеството;

- да възобновява морала и човешките ценности;
- да насърчава доброжелателността към хората, без значение на техния пол, религия и раса;
- да отхвърля насилието във всичките му форми, както и „свещената война“;
- да проповядва сърдечна и душевна чистота, освобождаване на човешките сърца от греха и на човешката душа от порочността, саможертва за доброто на човечеството, стремеж към справедливост.“

Член 7

„Вероизповеданието [ахмадия] следва богослужебната практика на ортодоксалния ислям, почита и отбелязва всички празници съгласно Корана.“

Error! Bookmark not defined.. В рамките на процедурата по регистрация, съдът изисква становище от дирекция „Вероизповедания“ на Министерския съвет. Дирекцията предава доклад, в който констатира, че вместо да определя верските убеждения на своите последователи, уставът на религиозното сдружение посочва цели и дейности, характерни за сдруженията от общото право. По-нататък в доклада се излага, че ако съдилищата приемат регистрация с името «Мюсюлманска общност Ахмадия», това би довело до теологичен спор по въпроса дали ахмадийците се отнасят към мюсюлманската религия. Наред с всичко останало, дирекцията счита, че регистрацията би могла да предизвика разцепление в мюсюлманската общност и разпространяването на нетрадиционен за България ислям. Към доклада е приложена брошура за ахмадийското движение – публикувана от Главния мюфтия на мюсюлманското вероизповедание в България („Главният мюфтия“) – както и доклад на дирекция „Вероизповедания“ и становище на Главния мюфтия от 2003 г., изготвени по повод на подадена молба за регистрация на друго сдружение на ахмадийското движение към онзи момент. В доклада на дирекция „Вероизповедания“, изготвен през 2003 г. се твърди, че вярванията на ахмадийците смесват исляма с характерните елементи на хиндуизма и християнската религия. В него се описва накратко историята на ахмадийското движение и се посочва по-конкретно, че същото е обявено за „немюсюлманско“ със закон в Пакистан и че последователите му са обект на наказателно преследване в тази страна. Колкото до становището на Главния мюфтия, същият пояснява, че ахмадийците не са последователи на Корана и че движението им представлява секта.

Error! Bookmark not defined.. С решение от 31 май 2007 г. Софийски градски съд отхвърля молбата за регистрация. Съдът констатира, основавайки се на мотивите, които се съдържат в предоставените от дирекция „Вероизповедания“ доклади, че ахмадийското движение „се отличава от мюсюлманската религия по-конкретно по това, че движението е обявило своя основател Ахмад за

месия“ ; както и заради това, че същият „забранява на последователите си да ходят на поклонение в Мека, един от петте стълба на исляма“. Отбелязва, че характерно за ахмадийците е силната религиозна нетолерантност, че отричат модерността, че са привърженици на полигамията и че мюсюлманите ги считат за секта. Наред с останалото, той отбелязва, че уставът на религиозното сдружение не конкретизира верските им убеждения, а се ограничава само до изброяване на целите и дейностите, упоменати в Закона за юридическите лица с нестопанска цел. Накрая, съдът смята, че регистрирането на това религиозно сдружение би могло да предизвика разцепление в мюсюлманската общност в България.

Error! Bookmark not defined.. Първият жалбоподател обжалва решението от името на сдружението, квалифицирайки го като посегателство върху правото на свобода на религията. Привежда доводи конкретно за това, че ахмадийското вероизповедание е разпространено в много страни по света и че е регистрирано в няколко европейски държави.

Error! Bookmark not defined.. Със свое решение от 21 ноември 2007 г. Софийски апелативен съд го потвърждава. В решението му, по-конкретно, се посочва следното:

„Уставът не излага [какво е] разбирането и тълкуването на исляма на Мирза Гулам Ахмад, за което се посочва, че е залегнало в основата на вероизповеданието. (...) Освен твърдението, че движението се определя като мюсюлманско чрез вярата в един единствен бог и неговия син-пророк Мохамед, уставът на сдружението ищец не уточнява верските убеждения и конкретната богослужебна практика, които го определят като независимо и отделно вероизповедание в рамките на ортодоксалния ислям. При липсата на ясно и точно описание на верските убеждения на това вероизповедание в устава [на сдружението ищец], апелативният съд няма основание да коментира мотивите, съдържащи се в докладите на вещите лица, в които се посочва, че верските убеждения и богослужебната практика на ахмадийците не позволяват те да бъдат определени като мюсюлманско вероизповедание. В тази връзка следва да се отбележи, че уставът не уточнява връзката на новото вероизповедание с другите религии и в частност с мюсюлманите, които тълкуват исляма по различен начин. Това последно изискване (...) е признак за ролята на държавата, която е да насърчава плурализма, като взима мерки за провеждането на диалог между противопоставените религиозни групи.“

Error! Bookmark not defined.. Апелативният съд заключава, че уставът на религиозното сдружение ищец не излага достатъчно пълно и точно неговите верски убеждения и богослужебна практика и че следователно те не отговарят на изискванията по чл. 17, ал. 2 от Закона за вероизповеданията. Освен всичко друго, съдът съобразява също че констатираните нередности не могат да се коригират чрез забележка от председателя му, тъй като за това е необходимо да се вземат съответните решения от общото събрание на сдружението.

Error! Bookmark not defined.. На 29 април 2008 г. Върховният касационен съд отхвърля подадената от сдружението касационна жалба. Потвърждава мотивите, изложени от апелативния съд и напомня за изискването на чл. 17, ал. 2 от Закона за вероизповеданията, съгласно който верските убеждения и богослужебна практика на религиозното сдружение, желаещо регистрация, трябва да бъдат изложени съвсем точно, с оглед на това да се разграничат ясно различните вероизповедания и да се избегне конфронтацията между религиозните общности и също така да се гарантира изцяло правото на свобода на религия, закриляно от Конституцията. Висшата инстанция уточнява, че отказът за регистрация е мотивиран изключително от неспазването на това изискване на закона и че поради тази причина няма основание да коментира докладите на вещите лица относно верските убеждения на ахмадийците или документите, свидетелстващи за регистрирането на подобни сдружения в други европейски държави.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

Error! Bookmark not defined.. Законът за вероизповеданията, влязъл в сила на 1 януари 2003 г., провъзгласява свободата на религията, свободата и равенството на вероизповеданията и отделянето на религиозните институции от държавата. Съгласно чл. 4 от този закон, недопустима е държавна намеса във вътрешната организация на религиозните общности и религиозните институции. Съгласно чл. 7 от този закон, свободата на вероизповедание не може да бъде насочена срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала или срещу правата и свободите на други лица.

Error! Bookmark not defined.. Съгласно чл. 6 от закона, свободата на религията включва и следните права: да се създават и поддържат религиозни общности и институции със структура и начин на представителство, които са подходящи според свободното убеждение на членовете им. Религиозната общност, която се определя от закона като свободно сдружение от физически лица, с цел да упражняват някакво вероизповедание, може да придобие статут на юридическо лице, ако е регистрирана при условията, предвидени в чл. 14 и следващите от същия закон. Регистрацията се извършва от Софийски градски съд в рамките на охранително съдебно производство. Съгласно чл. 16 от закона, съдът може да изиска експертно становище във връзка с регистрацията на религиозните общности от дирекция „Вероизповедания“ на Министерския съвет.

Error! Bookmark not defined.. Чл. 17 от закона предвижда следното:

„Уставът на вероизповеданието трябва да съдържа задължително [следната информация]:

1. наименованието и седалището на вероизповеданието;
2. изложение на верското убеждение и богослужебната практика;
3. структурата и органите на вероизповеданието; (...)
5. лицата, които имат право да представляват вероизповеданието, (...); (...)
7. начини на финансиране и имущество; (...) »

3. Съгласно чл. 9 от закона, всяко вероизповедание се характеризира с наименованието си и верските убеждения на физическите лица, съставляващи религиозната му общност. Чл. 15, ал. 2 предвижда, че е недопустимо да съществува повече от едно юридическо лице като вероизповедание с едно и също наименование и седалище. Съгласно съдебната практика на Върховния касационен съд и Софийския апелативен съд, тази разпоредба позволява да се регистрира ново религиозно сдружение само ако то се отличава от вече регистрираните такива по своето наименование, седалище, а също така и по своето религиозно учение (реш. № 285 от 29.04.2008 г. по т.д. №811/2007, ВКС ; реш. №1114 от 4.07.2011 г. по ф.д. №513/2011, АС София ; опр. № 464 от 15.07.2014 г. по т.д. №3897/2013, ВКС ; реш. №1447 от 8.07.2013 г. по ф.д. №183/2013, АС София). По отношение на отличителния характер на наименованието, от съдебната практика следва, че леки различия в думите, съставлящи наименованието, или в подредбата на думите, не са достатъчни да се смята, че наименованието на религиозното сдружение е различно (опр. № 263 от 20.03.2013 г. по т.д. №443/2012, ВКС ; реш. № 633 от 23.04.2012 г. по ф.д. №1142/2012, АС София ; реш. № 677 от 29.04.2011 г. по ф.д. №542/2011, АС София). В скорошно решение на Софийския апелативен съд от 6 декември 2016 г. ударението е поставено върху факта, че целта на това изискване е да се избегне риска от объркване между различните вероизповедания сред обществеността (реш. №2307 от 6.12.2016 г. по ф.д. №5164/2016, АС София).

4. Според обществено достъпната информация в интернет, през 2008 г. са регистрирани стотина религиозни сдружения в приложение на този закон. Понякога юрисдикциите са приели вписване на религиозни сдружения с доста подобни наименования; по този начин, например, са регистрирани три презвитериански църкви, единадесет баптистки църкви и три лютерански църкви. За сметка на това, юрисдикциите са отказали регистрацията на няколко религиозни сдружения, позоваващи се на православната религия, с мотива, че по наименованието и вярванията си те не се отличават достатъчно от Българската православна църква. Така със същите мотиви е отказана регистрацията на Източна православна църква (реш. № 1114 от

4.07.2011 г. по ф. д. № 513/2011, АС София), регистрацията на Независима православна църква (опр. № 464 от 15.07.2014 г. по т. д. № 3897/2013, ВКС ; реш. № 1447 от 8.07.2013 г. по ф. д. № 183/2013, АС София), регистрацията на Старостилна православна църква (опр. № 263 от 20.03.2013 г. по т. д. № 443/2012, ВКС ; реш. № 633 от 23.04.2012 г. по ф. д. № 1142/2012, АС София) и регистрацията на Християнска православна църква (реш. № 2307 от 6.12.2016 г. по ф. д. № 5164/2016, АС София).

5. Религиозните институции, регистрирани в приложение на Закона за вероизповеданията имат статут на юридически лица и могат да притежават имущество (чл. 21 от закона). Те могат да разкриват лечебни, социални или образователни заведения (чл. 30). Държавата може да ги подпомага при осъществяване на тяхната дейност чрез данъчни, финансови или други облекчения (чл. 25).

6. От друга страна, Законът за юридическите лица с нестопанска цел, който урежда учредяването и функционирането на тези юридически лица, предвижда, че режимът на организациите, които имат за цел упражняването на политическа или синдикална дейност или дейност, присъща на религиозно вероизповедание, се регламентира от отделни закони (параграф 2 от Преходните и заключителни разпоредби на закона). Съдилищата могат да откажат да регистрират дадено сдружение на основание на този закон с мотива, че поради дейността си това сдружение се подчинява на специален режим (вж., във връзка с религиозно сдружение, опр. № 183 от 10.04.2003 г. по гр.д. № 213/2003, АС Пловдив).

ПРАВОТО

I. ДОПУСТИМОСТ

7. Жалбоподателите поддържат тезата, че отказът на националните съдилища да регистрират сдружението им по реда на Закона за вероизповеданията съставлява необосновано и дискриминационно ограничение на правото им на свобода на религията.

8. На първо място, Правителството поддържа тезата, че жалбоподателите не могат да претендират, че са жертви на твърдяното нарушение по смисъла на чл. 34 от Конвенцията, доколкото отказът за регистрация на религиозното сдружение „Мюсюлманска общност Ахмадия“ по реда на Закона за вероизповеданията по никакъв начин не накърнява правото им на свобода на религията. Според Правителството, такъв е в частност случаят на двадесет и двамата

жалбоподатели, които не фигурират сред членовете-основатели на въпросното религиозно сдружение (параграф 6 по-горе).

9. Жалбоподателите отговарят, че като последователи на практикуваното от сдружението вероизповедание, чиято регистрация е отказана, всички те са били подложени на ограниченията, свързани с този отказ и с отрицателната представа за тяхното вероизповедание, съдържаща се в съдебните решения.

10. Съдът припомня, че вече е приел, че с отказа на властите да признаят една религиозна общност като Църква или да ѝ предоставят статут на юридическо лице се засяга правото на свобода на религията както на самата общност, така и на отделните лица, които я съставляват (*Église métropolitaine de Bessarabie et autres c. Moldova*, № 45701/99, § 105, ЕСПЧ 2001-XII, *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas et autres c. Autriche*, № 40825/98, § 79, 31 юли 2008 г., и *Les témoins de Jéhovah de Moscou c. Russie*, № 302/02, § 101, 10 юни 2010 г.). В конкретния случай, ако е вярно, че само девет от жалбоподателите фигурират сред членовете-основатели на религиозното сдружение, чиято регистрация е поискана, то не е оспорено, че всички жалбоподатели са част от общността Ахмадия в България. Следователно, Съдът счита, че като членове на тази общност, всички жалбоподатели могат да претендират, че са потърпевши от твърдените нарушения във връзка с отказа за регистрация на религиозното им сдружение. Поради това възражението на Правителството относно липсата на статут на жертва на жалбоподателите следва да се отхвърли.

Error! Bookmark not defined.. Като констатира, че жалбата не е явно необоснована по смисъла на чл. 35 § 3 а) от Конвенцията и че не е в противоречие с друго основание за допустимост, Съдът я обявява за допустима.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 9 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

Error! Bookmark not defined.. Жалбоподателите твърдят, че отказът на съдилищата да регистрират религиозното им сдружение по реда на Закона за вероизповеданията нарушава правото им на свобода на религията, предвидено в чл. 9 от Конвенцията. Едновременно с това, те се позовават на правото на справедлив процес, гарантирано от чл. 6 от Конвенцията. Съдът счита, че така формулираните оплаквания следва да се разгледат с оглед на чл. 9 от Конвенцията, който, според съдебната практика по отношение на подобни оплаквания, трябва да се тълкува в светлината на чл. 11 (*Хасан и Чауш срещу България* [ГК], №30985/96, § 62, ЕСПЧ 2000-XI, и *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas et autres*, цитирано по-горе, § 61). Членове 9 и 11 от Конвенцията гласят следното:

Член 9

„1. Всеки има право на свобода на мисълта, съвестта и религията; това право включва свободата на всеки да променя своята религия или убеждения и свободата да изповядва своята религия или убеждения индивидуално или колективно, публично или в частен кръг, чрез богослужение, преподаване, практикуване и спазване на ритуали.

2. Свободата да се изповядват религията или убежденията подлежи само на такива ограничения, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на обществената сигурност, за защитата на обществения ред, здравето и морала или за защитата направата и свободите надругите.“

Член 11

„1. Всеки има право на свобода на мирните събрания и на свободно сдружаване, включително правото да образува и членува в професионални съюзи за защита на своите интереси.

2. Упражняването на това право не подлежи на никакви ограничения, освен на тези, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната или обществената сигурност, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защитата на здравето и морала или на правата и свободите на другите. Този член не изключва въвеждането на законни ограничения върху упражняването на тези права от служещите във въоръжените сили, полицията или държавната администрация.“

А. Становища на страните

1. Правителството

11. Правителството поддържа тезата, че отказът за регистрация на религиозното сдружение на жалбоподателите не нарушава правото им на свобода на религията. Посочва, че компетентните юрисдикции са се произнесли в справедлив процес, след като са изслушали жалбоподателите и становищата на дирекция „Вероизповедания“ и на Главния мюфтия, и че са произнесли надлежно мотивирано решение. Пояснява, че чл. 17, т. 2 от Закона за вероизповеданията изисква уставът на едно религиозно сдружение да съдържа изложение на верските убеждения и богослужебната практика, с цел да се разграничат ясно различните вероизповедания и да се избегне конфронтация между религиозните общности. Според правителството, това изискване преследва легитимната цел да защити правата и свободите на другите хора, в дадения случай тези на вероизповеданията, съществуващи в рамките на закона, както и тези на всички граждани.

Error! Bookmark not defined.. Правителството добавя, че според становищата, представени от горепосочените институции, „евентуалната регистрация на това вероизповедание би довела до създаването и институционализирането на схизма в мюсюлманската общност“, „това движение излиза от рамките на ортодоксалния ислям“ и се счита за еретическо от мюсюлманската общност.

Error! Bookmark not defined.. Накрая, правителството твърди, че липсата на регистрация на сдружението съгласно Закона за вероизповеданията не представлява нито правна, нито фактическа пречка за провеждането на събирания или за каквато и да е друга форма на упражняване на вероизповеданието им от страна на жалбоподателите.

2. Жалбоподателите

Error! Bookmark not defined.. Жалбоподателите поддържат тезата, че отказът за регистрация на религиозното им сдружение представлява неоправдана намеса в упражняването на правото им на свобода на религия и че това е нарушение на чл. 9 от Конвенцията. В частност, те критикуват прекаления формализъм на юрисдикциите, които тълкуват Закона за вероизповеданията, като добавят несъществуващи условия в текста, като например необходимостта от посочване на връзката между новото религиозно сдружение с другите религии, описание на религиозното учение или получаването на одобрението на преобладаващото мюсюлманско вероизповедание.

Error! Bookmark not defined.. Освен това, жалбоподателите считат, че с отказа да се регистрира тяхното религиозно сдружение не се преследва легитимна цел по смисъла на чл. 9 § 2 от Конвенцията. По-конкретно те смятат, че целта да се поддържа едно предполагаемо единство на българските мюсюлмани и да се закриля по този начин доминиращото течение, обявено за „ортодоксално“ по отношение на останалите течения, не съставлява легитимна цел и не признава задължението на държавата да запазва неутралност и да гарантира религиозния плурализъм.

В. Преценката на Съда

1. Основни принципи

Error! Bookmark not defined.. Съдът припомня, че, съгласно чл. 9 от Конвенцията, свободата на мисълта, съвестта и религията представлява един от устоите на „демократичното общество“ според Конвенцията. Ако религиозната свобода зависи най-напред от вътрешното убеждение, тя включва още и свободата на едно лице да изповядва религията си, индивидуално и частно или колективно,

публично и в кръга на други лица, чиято вяра споделя (*Kokkinakis c. Grèce*, 25 май 1993 г., § 31, серия А № 260-А, и, неотдавна, *Izzettin Doğan et autres c. Turquie* [GC], № 62649/10, §§ 103-104, ЕСПЧ 2016).

12. При религиозните общности, съществуващи традиционно под формата на организирани структури, когато се разглежда организацията на една от тях, чл. 9 трябва да се тълкува в светлината на чл. 11 от Конвенцията, който защитава сдружаването от всяка необоснована намеса на държавата. Независимостта на религиозните общности действително е необходима за плурализма в едно демократично общество и съответно се намира в самата същина на защитата, гарантирана от чл. 9 от Конвенцията (*Хасан и Чауш*, § 62, и *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas et autres*, §§ 60-61, цитирани по-горе).

13. Съдът припомня освен това, че възможността за гражданите да учредят юридическо лице, за да действат колективно в дадена област на общ интерес, представлява един от най-важните аспекти на правото на свобода на сдружаването, без който това право би било лишено от всякакво значение. Той постоянно е заявявал, че отказът на националните власти да предоставят статут на юридическо лице на сдружение от частни лица представлява намеса в упражняването на правото на последните на свободата на сдружаване (*Sidiropoulos et autres c. Grèce*, 10 юли 1998, §§31 и следващи, *Сборник с постановления и решения* 1998-IV, и *Gorzelik et autres c. Pologne* [GC], № 44158/98, §§ 52 и следващи, ЕСПЧ 2004-I). Когато се касае конкретно за организацията на една религиозна общност, отказът да се признае такава общност като Църква или да ѝ се предостави статут на юридическо лице; също е разглеждан като намеса в правата на жалбоподателите на свобода на религията, гарантиран от чл. 9 от Конвенцията (*Église métropolitaine de Bessarabie et autres*, цитирано по-горе, § 105, ЕСПЧ 2001-XII, *Branche de Moscou de l'Armée du Salut c. Russie*, № 72881/01, § 74, ЕСПЧ 2006-XI, и *Religionsgemeinschaft der Zeugen Jehovas et autres*, цитирано по-горе, § 66).

14. Свободата на сдружаване, конкретно тази на религиозните общности, все пак не е абсолютна и държавите разполагат с правото да следят доколко целта и дейностите на едно сдружение съответстват на правилата, определени от законодателството. Държавите все пак трябва да използват това право по начин, който е съвместим с техните задължения, произтичащи от Конвенцията; и при условие да се упражнява контрол от нейните органи. В резултат на това изключенията по чл. 11 от Конвенцията трябва да бъдат ограничително тълкувани, като единствено убедителните и наложителни причини могат да оправдаят ограниченията в свободата на сдружаване. Когато упражнява контрола си, Съдът изобщо няма за цел да замести компетентните национални съдилища, а да провери въз основа на чл.

11 решенията, които същите са постановили в съответствие с правото им на преценка. От това не следва, че той трябва да се ограничи с проверката на това дали държавата ответник е използвала това право добросъвестно, с дължимата грижа и по разумен начин: той трябва да разгледа спорната намеса, като вземе предвид цялото дело, за да определи дали тя е „пропорционална на преследваната легитимна цел“; и дали мотивите, изложени от националните власти, за да я оправдаят, се явяват „относими и достатъчни“. За тази цел Съдът трябва да се увери, че националните органи са приложили права, съответстващи принципите, залегнали в чл. 11, като при това се основат на приемлива преценка на относимите факти (*Gorzelik et autres*, цитирано по-горе, §§ 94-96, и *Magyar Keresztény Mennonita Egyház et autres c. Hongrie*, № 70945/11, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12, 41463/12, 41553/12, 54977/12 и 56581/12, §§ 78-80, ЕСПЧ 2014 (извадки)).

2. Приложение на тези принципи в настоящия случай

а) За съществуването на намеса

15. За да определи дали в даден случай е имало намеса в упражняването на правата, гарантирани от членове 9 и 11 от Конвенцията, Съдът трябва да вземе предвид последствията от спорната мярка, наложена върху упражняването на тези права от жалбоподателя, като конкретно отчете значението на правото на религиозните общности на самоуправление (*İzzettin Doğan et autres*, цитирано по-горе, §94, и цитираната съдебна практика). В конкретния случай, както Правителството отбелязва, отказът за регистрация на новото сдружение не е попречил на жалбоподателите да извършват събирания или да практикуват религиозни обреди. Съдът обаче отбелязва, че заради липсата на регистрация от страна на съда религиозното сдружение не е могло да придобие статут на юридическо лице и да упражнява от свое име правата, свързани с този статут, а именно правото да притежава или да отдава под наем имущество, да разполага с банкови сметки или да участва като страна в съдебно производство, които все пак са от съществено значение за упражняване на правото на изповядване на религията (*Kimly et autres c. Russie*, №76836/01 и № 32782/03, § 85, ЕСПЧ 2009). В тази връзка Съдът счита, че българското право не позволява на едно религиозно сдружение да придобие статут на юридическо лице по начин, различен от регистрацията по Закона за вероизповеданията, след като възможността да създаде сдружение по силата на общия режим не му е предоставена (параграф 20 по-горе).

16. С оглед на тези обстоятелства Съдът счита, че отказът религиозното сдружение, учредено от жалбоподателите, да бъде

регистрирано като вероизповедание според Закона за вероизповеданията, представлява намеса в упражняването на правата им, гарантирани от чл. 9 от Конвенцията, тълкуван в светлината на чл. 11.

б) За обосноваването на намесата

17. За да определи дали твърдяната намеса е в нарушение на Конвенцията, Съдът трябва да установи дали тя отговаря на изискванията на втория параграф на чл. 9 и на чл. 11, дали е „предвидена от закона“, преследва ли легитимна цел, определена от тези разпоредби и дали е „необходима в едно демократично общество“.

18. Що се отнася до законосъобразността на намесата, Съдът отбелязва, че за да бъде отказана поисканата от жалбоподателите регистрация на сдружението, националните съдилища са се позовали на относимите в конкретния случай разпоредби на Закона за вероизповеданията и че тълкуването им се явява в съответствие с преобладаващата съдебна практика по тази тема (вж. параграфи 16 и 18 по-горе). В резултат на това Съдът приема, че спорната намеса е „предвидена от закона“.

Error! Bookmark not defined.. По отношение на преследваните с тази мярка цели Съдът взема под внимание мотивите, приети от националните съдилища и аргументите, представени от Правителството, според които чл. 17, т. 2 от Закона за вероизповеданията - на чието основание е извършен процесният отказ за регистрация - предвижда, че уставът на религиозното сдружение трябва ясно да излага верското убеждение и богослужебна практика, с цел да се даде възможност на обществото да различава отделните вероизповедания и да се избягва конфронтацията между религиозните общности. Поради това той счита, че намесата е преследвала легитимни цели, насочени към защитата на реда и на правата и свободите на другите. Остава да се определи дали тази намеса може да бъде счетена за „необходима в едно демократично общество“ при преследването на тези цели.

Error! Bookmark not defined.. В тази връзка Съдът отбелязва, че мотивите, изложени от различните съдебни инстанции, имат незначителни разлики. Първоинстанционният съд е приел, че ахмадийското движение е възприемано от мюсюлманите като секта, че същото провъзгласява религиозната нетолерантност и че регистрацията на разглежданото сдружение по реда на Закона за вероизповеданията би могла да предизвика разцепление в българската мюсюлманска общност. Тези мотиви обаче не са приети от по-горните инстанции, които изрично посочват, че не е нужно да се произнасят по тези въпроси. Апелативният съд отказва регистрацията на

религиозното сдружение с мотива, че уставът не посочва достатъчно ясно верските убеждения и богослужебните му практики. Той отчита също и един допълнителен мотив, а именно, че уставът не уточнява връзката на ахмадийското вероизповедание със съществуващите религии и по-конкретно, с преобладаващото мюсюлманско вероизповедание в България. Върховният касационен съд, от своя страна, приема за единствен мотив липсата на достатъчно точно и пълно излагане на верското убеждение и богослужебната практика на ахмадийското вероизповедание в устава на сдружението. От това той прави извода, че уставът не отговаря на изискванията на чл. 17, т. 2 от Закона за вероизповеданията, които целят разграничаването на отделните вероизповедания и избягване на противопоставяния между религиозните общности. Съответно Съдът ще разгледа дали този мотив е относим и достатъчен да обоснове отказа за регистрация. По принцип той не трябва да взема под внимание мотивите, изтъкнати от по-долните инстанции, дори ако тези мотиви могат евентуално да бъдат взети под внимание при оценката на общия контекст на делото (вж., *mutatis mutandis*, *Обединена македонска организация Илинден – ПИРИН и други срещу България* (№ 2), № 41561/07 и № 20972/08, § 80, 18 октомври 2011 г.).

Error! Bookmark not defined.. Съдът вече е имал повод да отбележи, че да се изисква от едно религиозно сдружение, което се опитва да придобие статут на църква, да представи документи, излагащи основните принципи на религията му, за да се определи автентичността на организацията и да се провери дали тази религия не представлява опасност за демократичното общество, би могло да се приеме за обосновано (*Cârmuirea Spiritualăa Musulmanilor din Republica Moldova c. Moldova* (реш.), № 12282/02, 14 юни 2005 г., и *Lajda et autres c. République tchèque* (реш.), №20984/05, 3 март 2009 г.). Съдът обаче отбелязва, че настоящият случай се отличава от цитираните по-горе дела по това, че в конкретния случай съдилищата са преценили, че описанието на верските убеждения в устава на сдружението е недостатъчно, не за да бъде дадена оценка на автентичността на сдружението, на организацията му или на това, дали дейността му съответства на закона, а за да се даде възможност да се различи вероизповеданието на новото сдружение от досега съществуващите, в частност от мюсюлманското вероизповедание в България.

Error! Bookmark not defined.. В тази връзка Съдът счита, че ако по принцип за властите е законосъобразно да следят за това едно религиозно сдружение, подало молба за регистрация, да може да бъде отличено от съществуващите сдружения, за да не се въвежда обществото в заблуда, подобно изискване не трябва да ограничава

упражняването на правото на свобода на религията и на сдружаването по непропорционален начин.

Error! Bookmark not defined.. В настоящия случай Съдът отбелязва най-напред, че името на религиозното сдружение на жалбоподателите ясно посочва, че същото принадлежи на общността Ахмадия. Това обстоятелство не е взето предвид от съдилищата, които в нито един момент не посочват, че името на религиозното сдружение би могло да доведе до объркване. Що се отнася до устава на сдружението, той също уточнява, че вероизповеданието принадлежи на ахмадийското движение на исляма, разпространено в целия свят, и излага вярванията и основните ценности на последователите си (вж. параграф 7 по-горе). Доколкото националните съдилища са приели, че това описание е недостатъчно, Съдът отбелязва, че Законът за вероизповеданията не съдържа конкретни разпоредби, които да уреждат каква степен на конкретност трябва да има това описание и каква специфична информация трябва да съдържа изложението на верското убеждение и богослужебната практика“, изискано съгласно чл. 17 от Закона. Също така, доколкото е известно на Съда, друг правилник или насоки, които да са били достъпни за жалбоподателите и да са могли да ги насочват в действията им не съществува. Следователно за жалбоподателите не е било лесно да приведат устава на сдружението в съответствие с изискването за точност, поставено от националните съдилища. Освен това, за разлика от делата *Cârmuirea Spirituală a Musulmanilor din Republica Moldova et Lajda et autres*, цитирани по-горе, при които жалбоподателите отказват да предоставят исканите от националните органи документи и информация, в настоящия случай на жалбоподателите не е дадена възможност да поправят констатирания пропуск, като предоставят допълнителна информация на компетентните съдилища. Последните дори изрично посочват, че това не е възможно, тъй като изложението на верското убеждение трябва да фигурира в устава и че изменението му изисква провеждането на ново общо събрание на сдружението.

Error! Bookmark not defined.. Съдът припомня, че изискването към едно религиозно сдружение, което подава молба за регистрация, да се отличава от съществуващите сдружения, принципно е законосъобразно, предвид необходимостта да не се създава заблуда в обществото. Забраната за допускане на две религиозни сдружения с едно и също наименование и седалище впрочем е изрично предвидена в чл. 15, ал. 2 от българския Закон за вероизповеданията (параграф 17 по-горе). Въпреки това, подходът, възприет от Върховния касационен съд, поставя като условие за регистрацията на религиозното сдружение то да докаже, че верското убеждение, споделяно от последователите му, се отличава от това на вече регистрираните вероизповедания и, по-конкретно, от преобладаващото мюсюлманско вероизповедание. Такъв

подход, приложен строго, както в настоящия случай, на практика би довел до отказ за регистрация на всяко ново религиозно сдружение, което е със същата доктрина като вече съществуващо вероизповедание. С оглед на невъзможността в българското право сдружение с религиозни дейности да получи статут на юридическо лице по друг начин (параграф 20 по-горе), тази позиция на висшата инстанция би могла да има за последица съществуването само на едно сдружение за всяко религиозно течение и да се наложи на вярващите да се обръщат към него. Освен това, преценката дали вярванията са еднакви или не, би била задача на съдилищата, а не на самите религиозни общности.

Error! Bookmark not defined.. Подобен подход изглежда трудно съвместим с правото на свобода на религията, гарантирано от чл. 9 от Конвенцията, тълкуван в светлината на правото на свободното сдружаване, гарантирано от чл. 11. Съдът припомня, че съгласно съдебната му практика, правото на свобода на религията, както се разглежда от Конвенцията, изключва по принцип преценката от страна на държавата на легитимността на религиозните вярвания или начините на тяхното изразяване, като това се прави дори с цел защита на единството в рамките на дадена религиозна общност. В едно демократично общество не се налага държавата да предприема мерки, за да се гарантира, че религиозните общности са или ще останат поставени под едно единно ръководство. Ако една религиозна общност е разделена, държавата е задължена да остане неутрална и безпристрастна и не трябва да предприема мерки, които да облагодетелстват един ръководител пред друг или които да имат за цел да принудят религиозна общност, против собствените ѝ желания, да се постави под едно единно ръководство. Ролята на властите в такъв случай би се състояла в това, не да предприеме мерки, които са в състояние да привилегирват едно движение за сметка на другите, нито да отстрани причината за напреженията, елиминирайки плурализма, а да осигури толерантност между отделни противопоставящи се групи. (*Хасанн и Чаяш*, § 78, *Église métropolitaine de Bessarabie et autres*, § 117, и *İzzettin Doğanet et autres*, § 108, всички цитирани по-горе).

Error! Bookmark not defined.. С оглед на всички гореизложени аргументи, Съдът счита, че твърдяната липса на конкретност в изложението на верското убеждение и богослужебната практика на религиозното сдружение в устава му не е от такъв характер, че да обоснове процесния отказ за регистрация, който следователно не е „необходим в едно демократично общество“ при преследването на целите, посочени от Правителството.

Error! Bookmark not defined.. Поради това, Съдът счита, че е налице нарушение на чл. 9 от Конвенцията, тълкуван във връзка с чл. 11.

III. ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 14 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

19. Жалбоподателите считат, че отказът за регистрация на религиозното им сдружение от страна на българските съдебни органи показва дискриминационно отношение към новите религиозни сдружения в полза на вече установени вероизповедания. Те се позовават на чл. 14 от Конвенцията, който предвижда следното:

„Упражняването на правата и свободите, изложени в тази Конвенция, следва да бъде осигурено без всякаква дискриминация, основана на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имущество, рождение или друг някакъв признак.“

20. Правителството твърди, че отказът за регистрация в този случай е основан на законовите разпоредби относно вероизповеданията, които са точни и които са прилагани по идентичен начин от националните съдилища в подобни случаи. То счита, че прилагането им в конкретния случай не разкрива никаква дискриминация спрямо жалбоподателите.

21. Съдът отбелязва, че това оплакване се отнася до същите факти като оплакването, направено на основание чл. 9 от Конвенцията. При обстоятелствата по конкретния случай той счита, че различното отношение спрямо жалбоподателите, с оглед на което те твърдят, че са станали жертва, е взето предвид в достатъчна степен в рамките на чл. 9 от Конвенцията, което е довело до установяването на нарушение на тази разпоредба (параграфи 43-48 по-горе). Следователно, той счита, че не следва да се пристъпи към отделно разглеждане на същите факти от гледна точка на чл. 14 от Конвенцията (*Branche de Moscou de l'Armée du Salut*, цитирано по-горе, § 101, и *Église de scientologie de Moscou c. Russie*, № 18147/02, § 101, 5 април 2007 г.).

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛ. 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

22. Съгласно чл. 41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

А. Вреди

Error! Bookmark not defined.. Всеки от жалбоподателите претендира по 4 000 евро (EUR) за неимуществените вреди, които считат, че са претърпяли, или 128 000 евро общо.

Error! Bookmark not defined.. Правителството твърди, че тези претенции са неоснователни и при всички случаи прекомерни при обстоятелствата по настоящото дело.

Error! Bookmark not defined.. Съдът припомня, че в предходни дела във връзка с отказ за регистрация на религиозно сдружение, е присъдил сума за неимуществени вреди на жалбоподателите, физически лица, които са религиозни водачи или са част от ръководните органи на въпросната организация (*Église métropolitaine de Bessarabie et autres*, §§ 9 и 145, и *Kimlya et autres*, §§ 6, 7 и 108, цитирани по-горе). В други подобни дела за намесата на държавата във вътрешната организация на религиозна общност, по отношение на жалбоподатели, които не са религиозни водачи, а последователи на вероизповеданието, ((*Светия Синод на Българската православна църква (митрополит Инокентий) и други срещу България* (справедливо обезщетение), № 412/03 и 35677/04, §§ 43-45, 16 септември 2010 г.) или служители на религиозната организация (*Хасан и Чауш*, цитирано по-горе, § 121), той е счел, че установяването на нарушение на Конвенцията представлява достатъчно обезщетение.

Error! Bookmark not defined.. Той установява, че същият подход е приложим и към настоящия случай. Следователно, Съдът счита, че е уместно да присъди на първия жалбоподател, който е председател на религиозното сдружение, чиято регистрация е отказана, 4 000 евро за неимуществени вреди. Що се отнася до останалите жалбоподатели, които са членове на сдружението или последователи на вероизповеданието, той смята, че установяването на нарушение на Конвенцията, констатирано в настоящото решение, представлява достатъчно справедливо обезщетение.

Б. Разходи и разноски

Error! Bookmark not defined.. Жалбоподателите претендират също и 6 000 евро за разходите и разноските, които твърдят, че са направили пред Съда за адвокатски хонорари, платени на адвоката им. Представят банкови извлечения, доказващи плащането на споменатите хонорари от Мюсюлманския Джамаат „Ахмадия“, религиозно общество, със седалище в Германия.

Error! Bookmark not defined.. Правителството посочва, че представените банкови извлечения не удостоверяват, че преведените суми от трета организация са свързани с делото на жалбоподателите.

То счита, че претенциите на жалбоподателите във всички случаи са прекомерни и не съответстват на обичайно начисляваните хонорари в България.

Error! Bookmark not defined.. Съгласно съдебната практика на Съда, жалбоподател има право на възстановяване на разходите и разноските само доколкото се установи, че те са действително и необходимо направени и са в разумен размер (*Dudgeon c. Royaume-Uni* (предишния чл. 50), 24 февруари 1983 г., § 20, серия А № 59). В конкретния случай, Съдът отбелязва, че претендираният адвокатският хонорар, е платен от трета страна по настоящото производство и че нищо не посочва, че жалбоподателите са поели тези разноски или са задължени да ги платят. Следователно, Съдът счита, че тези разноски не са действително направени от жалбоподателите и поради тази причина отхвърля претенцията им (*Dudgeon*, цитирано по-горе, § 22, и *Voskuil c. Pays-Bas*, № 64752/01, § 92, 22 ноември 2007 г.).

В. Лихви за забава

Error! Bookmark not defined.. Съдът счита за уместно лихвата за забава да бъде обвързана с пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО,

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Приема*, че е налице нарушение на чл. 9 от Конвенцията, тълкуван в светлината на чл. 11;
3. *Приема*, че няма основание да се разглежда оплакването на основание на чл. 14 от Конвенцията;
4. *Приема*,
 - а) че държавата ответник следва да заплати на първия жалбоподател в срок от три месеца от датата, на която решението стане окончателно в съответствие с чл. 44 § 2 от Конвенцията, 4 000 евро (четири хиляди евро) за неимуществени вреди плюс всякакви данъци, които биха могли да се начислят, обърнати в български левове по курса, валиден към датата на плащането;

- б) че от изтичането на посочения срок до плащането се дължи проста лихва върху тази сума в размер, равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка за срока на забава, към която се добавят три процентни пункта;
5. *Приема*, че установяването на нарушение представлява само по себе си достатъчно справедливо обезщетение за неимуществените вреди, претърпени от останалите жалбоподатели;
6. *Отхвърля* останалата част от иска за справедливо обезщетение.

Изготвено на френски език и оповестено писмено на 15 юни 2017 г. в съответствие с правило 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Милан Бласко
заместник - секретар

Ангелика Нусбергер
председател

ПРИЛОЖЕНИЕ**Списък на жалбоподателите**

1. Румен Димитров МЕТОДИЕВ, роден през 1956 г., живее в гр. Петрич
2. Зиа Удин АХМАД, родена през 1987 г., живее в гр. Благоевград
3. Милчо Кирилов АРГИРОВ, роден през 1958 г., живее в гр. Сандански
4. Павел Кирилов АСЕНОВ, роден през 1977 г., живее в с. Джигурово
5. Таньо Александров АТАНАСОВ, роден през 1961 г., живее в гр. Дупница
6. Фросина Славчова АТАНАСОВА, родена през 1968 г., живее в гр. Дупница
7. Елвис Кариманов ДЕМИРОВ, роден през 1974 г., живее в гр. Благоевград
8. Ана Илиянова ДИМИТРОВА, родена през 1987 г., живее в гр. Сандански
9. Емилия Димитрова ДЖАЛЕВА, родена през 1955 г., живее в гр. Благоевград
10. Камелия Стоянова ДЖЕВИЗОВА, родена през 1945 г., живее в гр. Петрич
11. Димитър Емилов ФИЛИПОВ, роден през 1979 г., живее в гр. Сандански
12. Емил Андреев ФИЛИПОВ, роден през 1960 г., живее в гр. Сандански
13. Емилия Павлова ФИЛИПОВА, родена през 1960 г., живее в гр. Сандански
14. Сийка Методиева ГАЛИНОВА, родена през 1974 г., живее в гр. Благоевград
15. София Илиева ГАЛИНОВА, родена през 1952 г., живее в гр. Благоевград
16. Надка Огнянова ИЛИЕВА, родена през 1976 г., живее в гр. Благоевград
17. Камелия Димитрова КАЛЧЕВА, родена през 1982 г., живее в с. Джигурово
18. Олег Георгиев КАМБУРОВ, роден през 1972 г., живее в гр. Благоевград
19. Огнян Методиев КИРИЛОВ, роден през 1967 г., живее в гр. Петрич
20. Иван Огнянов МЕТОДИЕВ, роден през 1966 г., живее в гр. Сандански
21. Огнян Иванов МЕТОДИЕВ, роден през 1988 г., живее в гр. Сандански

22. Радослава Андреева МЕТОДИЕВА, родена през 1967 г., живее в гр. Сандански
23. Ружа Симеонова МЕТОДИЕВА, родена през 1960 г., живее в гр. Петрич
24. Симеон Ангелов МИХАЙЛОВ, роден през 1950 г., живее в гр. Сандански
25. Ивайло Михайлов МИШЕВ, роден през 1968 г., живее в гр. Сандански
26. Светлана Андреева МУТАВЧИЕВА, родена през 1965 г., живее в гр. Сандански
27. Ажер Кямилова ПАШИЕВА, родена през 1972 г., живее в с.Джигурово
28. Илия Маринов ПЕТРОВ, роден през 1939 г., живее в гр. Сандански
29. Камелия Илиянова ШЕСТАКОВА, родена през 1975 г., живее в гр. Сандански
30. Емил Сергеев СИМЕОНОВ, роден през 1971 г., живее в гр. Благоевград
31. Албена Александрова СИМЕОНОВА, родена през 1973 г., живее в гр. Благоевград